

voorlopige classis, 12 juni en 11 december 1928, met bijbehorende ingekomen stukken. Deze in AG, 64, 'Archief Diversen', 1928-1929.

Het citaat over de positie van de andere kerken uit *Woord en Geest*, 31 december 1926, in de rubriek 'kerknieuws'. De aanduiding 'voorlopig' komt voor het eerst voor in de notulen van 13 maart 1928. De notulen van de eerste vergadering kennen als opschrift 'Notulen van de eerste classicale vergadering der Gereformeerde Kerken in hersteld kerkverband...'

¹⁴ Het H.v. kende daarnaast vier regionale vergaderingen, kringen genaamd. Het ging om de kring Amsterdam, Utrecht, Rotterdam en Leeuwarden. Ze hebben geen grote rol gespeeld in het leven van H.v.

¹⁵ HUA, AHV, inventarisnummer 1, *Notulen voorlopige classis*, 11 juni 1929.

¹⁶ HUA, AHV, inventarisnummer 1, *Notulen voorlopige classis*, 16 juli 1929; HUA, AHV, 18, *Ingekomen stukken*, met daarin een uitvoerig financieel rapport.

¹⁷ Zie HUA, AHV, 2, *Notulen*, 9 juni 1931; HUA, AHV, 23, *Ingekomen stukken*, Rapport financiële commissie, 22 mei 1931.

¹⁸ P. van der Vloed, 'Kerkelijk overzicht 1932', *Jaarboek 6* (1933) 82-87.

¹⁹ P. van der Vloed, 'Kerkelijk overzicht 1932', *Jaarboek 6* (1933) 82-87, aldaar 82-83 en HUA, AHV,

met name enkele plattelandsgemeenten hard trof. In het jaaroverzicht van 1932 merkte Van ds. P. van der Vloed op dat men aan de grote thema's niet was toegekomen.¹⁸ Wat is de Schrift? Wat is de kerk? Wat is de belijdenis? Voor het grootste deel van haar tijd hebben de kerken hun aandacht besteed aan de financiële nood. '1932 is een slecht financieel jaar geweest.' Een van de maatregelen die men trof was de oprichting van een crisiscomité, bedoeld om die kerken te steunen die in het bijzonder door de crisis waren getroffen.¹⁹ Een plan van Enschede om over te gaan tot een centrale financiering werd uiteindelijk zonder meer afgeschoten. Het zou een verzwaring betekenen van de lasten van de grote kerken. Lees: van de kerk van Amsterdam-Zuid. Nog meer lasten op zich nemen kon zelfs de grote kerk van Amsterdam-Zuid niet.²⁰ De quaestor van het fonds hulpbehoevende kerken, M. de Bruin, vond zijn taak zenuwslopend en wilde hem neerleggen. Veel kerken waren afhankelijk van ondersteuning, kerken die dat niet waren voldeden vaak niet aan hun financiële verplichtingen, hij kon de toegezegde ondersteuning meestal niet uitkeren. De Bruin trad uiteindelijk niet af, maar kreeg ondersteuning van twee mededeputaten.²¹ In 1933 was de situatie werkelijk dramatisch. Er kwam opnieuw een aparte vergadering om nader over de financiën te spreken. Het H.v. was bijna failliet. De kerken moesten dat jaar – zeven jaar na dato – afscheid nemen van de gedachte dat het H.v. een grote kerkengroep zou worden en dienden de tering naar de nering zetten.²² Besloten werd maximaal twee keer per jaar te vergaderen, de afgevaardigden dienden onder te worden gebracht en te eten bij gemeenteleden en de classis mocht daarvoor noch voor de zaal kosten in rekening worden gebracht. Om reiskosten te beperken mochten de kerken zich laten vertegenwoordigen door één afgevaardigde.

Het heeft iets treurigs uit de notulen te moeten constateren dat geld het belangrijkste thema van het H.v. was. Als een vergadering eens een keer niet beheerst werd door geldzaken, was dat voor Smelik reden om de opluchting daarover publiekelijk te uiten. Maar hij uitte ook zijn ergernis als het anders was.²³ Uit de stukken blijkt dat financiën een voortdurende bron van irritatie waren. Met kunst- en vliegwerk heeft men het kerkverband ondanks de voortdurende zorgen overeind weten te houden. Kerken gingen samenwerken, uitkeringen aan noodlijdende kerken of predikanten werden verlaagd, de pensioenverzekering ging omlaag en soms werd het traktement veel te laat uitbetaald. Mevrouw H.H. Ubbink-Woltjer, echtgenote van ds. J.G. Ubbink, had daarover enkele keren, anoniem, in *Het Kerkblad* verwijtende opmerkingen gemaakt, hetgeen haar noch redacteur Van den Brink in dank werd afgenomen.²⁴

Terug kon men niet meer. In 1927 had men de deur hard in het